

Aimo Sakari

suomensi ensimmäiset

Professori Aimo Sakari,
ensimmäisten suomenteosten
Tintin kääntäjä.

Tintit

WSOY kokeili onneaan eurooppalaisen laatusarjaku-
van parissa 1960-luvun alussa ja julkaisi kaikkiaan
neljä Tintti-albumia vuosina -61 ja -62. Valitettavasti
projekti ei ottanut tulta noina aikoina. Vasta vuosi-
kymmen myöhemmin Otava iski kultasuoneen Tintti-
sarjallaan.

Nykyisin nuo WSOY:n Tintit ovat ke-
räälyharvinaisuuksia; viime sarjaku-
vafestivaalien huutokaupassa myynnissä
olleista albumeista joutui ostaja pulitta-
maan toisesta 130 mk, toisesta 210 mk.

Sarjainfo haastatteli ensimmäisten Tintti-
kirjojen suomentajaa, Jyväskylän yli-
opiston romaamisen filologian professoria Ai-
mo Sakaria, joka on jo jäänyt eläkkeelle vi-
rastaan.

Jukka Heiskanen: Miten projekti lähti
käyntiin silloin 60-luvun alussa?

Aimo Sakari: WSOY otti yhteyttä mi-
nuun. Kustannustoimittajan nimeä en
muista, joku nainen se kuitenkin oli. Suos-
tuin mielelläni.

Olin silloin Jyväskylän normaaliyleisen
saksan ja ranskan kielen yliopettaja. 1961
minut nimettiin Jyväskylän yliopistoon do-
sentiksi.

WSOY katsoi Tintin olevan yksinomaan
lasten tai nuorten sarjakuva, eikä sarjan
kapteeni, joka oli sympaattinen henkilö,
saanut olla juoppo. Hänhän oli Merimiesten
raittiusyhdistyksen puheenjohtaja, eikä la-
rinoissa olevan juoma saanut olla viskiä. Pi-
ti keksiä jokin muu nimi, ja laitoin juoman
nimeksi malspiikki. Kukaan ei tiennyt siitä,
oliko se alkoholijuomaa vai ei. Malspiikki
tarkoittaa jonkinlaista puoshakkaa. Se ei
ole sinänsä mikään juoman nimi.

Nimien kääntämisessä oli omat ongel-

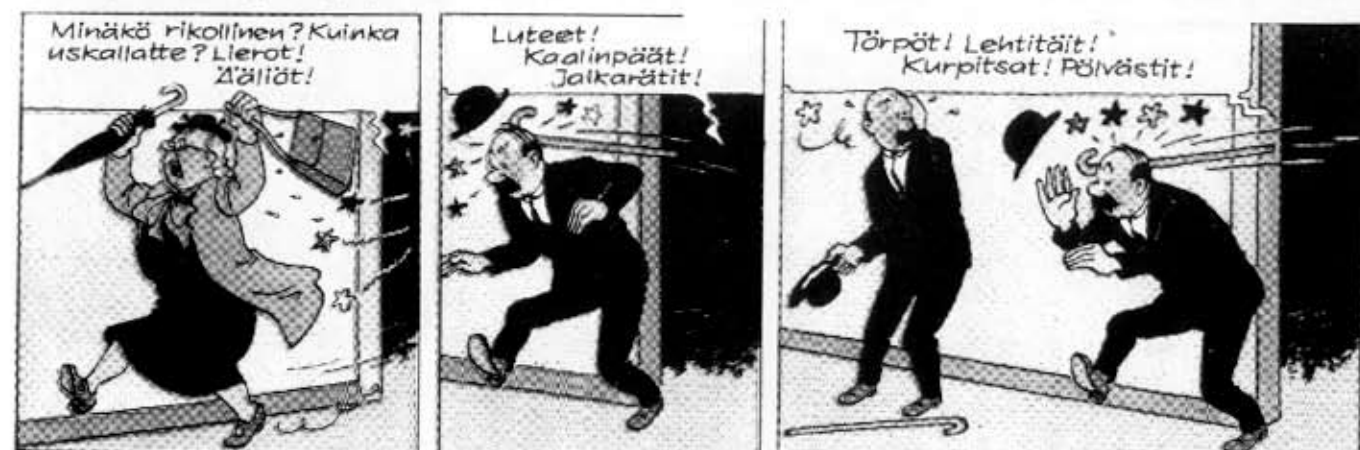
mansa. Halusin ne lasten suuhun sopiviksi.

Kapteeni Capu tuli Haddockin nimestä si-
ten, että haddock tarkoittaa savustettua kol-
jaa. Mietin, että sitä vastaisi suomessa jol-
lain tavalla kapakala. Jos kirjoittaisin sen
Capacala... lyhensin sen Capaksi ja sitten
Capuksi. En siis ajatellut kapteenia kapuna.

Tintti-nimi taas kääntyi Tintinistä luon-
tevasti. WSOY halusi koiran nimeksi Milla,
vaikka se on tyttökoiran nimi. Milouhan on
selvästi uruskoira.

Professori Tryphon Tournesolin sukunimi
tarkoittaa auringonkukkaa. Käänsin ensin
ranskalaisen sanan kirjaimellisesti Päi-
vänkierroksi ja lyhensin nimen sitten Kier-
rokksi. Professorin nimeksi tuli siis Teofilus

Kapteeni Capu siisti WSOY:llä juomatapojaan, mutta ei suutaan.

Tintit eivät menneet kaupaksi

Kuusiikymmenluvun alussa WSOY:n lasten- ja nuortenkirjaosaston johtajana toimi Inga Makkonen. Hän muistelee Tinttien tuloa Suomeen näin:

"Tintit eivät olleet kenenkään WSOY:läisen löytö. Ranskalainen kustantaja tai sen agentti Larjosi niitä meille. Kokeilimme neljää albumia. Ne painettiin Belgiassa, ja painokset olivat suuret, muistaakseni peräti 15 000 kappaletta. Myynti oli kuitenkin taloudellinen pettymys, eikä sarjan julkaisemista jatkettu."

WSOY:n arkistojen mukaan kaksi ensimmäistä albumia, Ihmeellinen tähti ja Ottokarin valtikka, ovat Anni Tuomisen tekstejä, kaksi seuraavaa, Sarviaisen salaisuus ja Merirosyon aarre, taas ovat Olavi Mariston käsialaa. Viime mainittu työskenteli myöhemmin myös mm. Ilta-Sanomien ja Helsingin Sanomien sarjakuvien tekstaajana. J.H.

Kiertö.

Kaikkia nimiä en lähtenyt kääntämään. Oopperalaulajatar Castafiorin säilytin siinä, italiansalainen nimihän se on ranskankielisessäkin tekstissä. Nimi muuten merkitsee 'siveää kukkaa'.

JH: Mitä muita toivomuksia WSOY esitti kääntäjälle?

AS: WSOY antoi osviitaksi sen, että tekstejä piti myös yksinkertaistaa ja lyhentää, jotta ne mahtuisivat puhekupliin. Kustantaja lähetti myös avukseni ruotsinnoksen Den mystiska stjärnan, mutta siitä ei minulle ollut erityisemmin apua.

Halusin säilyttää paikallistunnelman, koska Tintit tapahtuvat selvästi Belgiassa. Esimerkiksi kapteenin manauksessa "Brestin jyräys!" halusin säilyttää Brestin kaupungin nimen. Se jyrähtääkin siinä mukavasti.

Kapteenin haukkumanimitykset pistivät mielikuvituksen koetukselle. Yritin keksiä niille mahdollisimman nasevan suomenkielisen vastineen. Esimerkiksi 'marin d'eau douce', makean veden merimies, ei olisi sanonut suomalaiselle paljon mitään. Tein siitä lotjauunon, joka kuulostaa suomalaisesta ymmärrettävämmältä. Nimityksen 'sarvijaakot' lainasin muuten Aleksis Kiveltä.

Käsittääkseni käännöksiäni ei muutettu WSOY:ssä, kun olin ne sinne lähettänyt.

JH: Muistatteko tekstaajien nimet?

AS: Tekstaajien nimeä en enää muista, vaikka hänen nimensä mainittiinkin. Halusin myös säästää hänen vaivojaan lyhentämällä kieltä. Näiden tekstaaminen on nimittäin melkoinen urakka, ja se on vieläpä hyvin hidasta, kun jokainen kirjain pitää tavallaan piirtää erikseen.

Keskiajalla, kun kaikki kirjat kirjoitettiin käsin, hyväkään kirjoittaja tai kirjuri ei saanut edes kolmea sivua käsikirjoitusta valmiiksi päivässä. Puhekuplien kirjaimet eivät ole niin monimutkaisia ja koristeellisia kuin vanhoissa käsikirjoituksissa, mutta hidasta tämäkin on ollut.

Kaupallisesti WSOY:n Tintit eivät aikoi-

naan menestyneet. Syynä oli varmaan osaksi se, että nämä ovat niin hienosti tehtyjä, kovakantisia, Belgiassa kalliisti painettuja. Näin otaksun.

En muista mitä minulle noista käännöksistä maksettiin. Käännöksistähän maksetaan aina työn määrään nähden heikosti, mutta en kuitenkaan pitänyt itseäni millään muotoa huonosti palkattuna tai riistettynä.

JH: Ihmeteltiin silloin, että aikuinen, lukenut mies viitsi kääntää moisia juttuja?

AS: Ei käsittääkseni. Jälkeen päin monet ovat vain yllättyneet siitä, että olen tehnyt ne.

Sanoisin, että noiden kirjojen kääntäminen oli erittäin sympaattinen intermezzo teollisuuden työn ohella. Vapauttavaa ja humoristista puurtamisen lomassa.

JH: Oletteko kääntänyt muuta kaunokirjallisuutta?

AS: Huomattavin käännös ranskasta suomeen on Stendhalin romaani Parman kartusiaaniluostari. Suomesta ranskaan olen kääntänyt suomalaisia runoilijoita sekä Ranskassa ollessani Nummisuutarit.

JH: Tehtiinkö Jyväskylän yliopiston romanien filologian laitoksella sarjakuvatutkimuksia teidän professoriaikananne?

AS: Ei minun aikani. Nykyään kyllä sarjakuvia käytetään opetuksessa ja niin edelleen. Täällä yliopistolla oli myös pari vuotta sitten belgialaisen sarjakuvan näyttely, jonka ranskan laitos oli tänne tuottanut. Itse olen lukenut satunnaisesti Tinttien uudempiä käännöksiä ja Asterixeja.

Jukka Heiskanen

valokuvat: Johannes Nybacka

WSOY:n Tinttejä ilmestyi neljä albumia

MOK
AMO
KAM
OKA

Edellisen Sarjainfon, uskononumeron B2 (1/1994), kannesta olivat rajautuneet pois sen tekijöiden nimet. Kyseessähän olivat luonnollisesti Ville Pirinen ja Irisz Simon.

Neil Gaimanin ja Jean van Hammen poltellicen kuvaajaa on vaikeampi arvata. Kata Koskivaaraa veikkaneet osuivat oikeaan.

Harri Römppötin Svankmajer-julun kuvatekstit olivat vaihtaneet paikkaa.

In the previous issue of Sarjainfo the computer had eaten the last paragraph of the English Summary. It should have read as follows:

"Harri Römppötti has interviewed surrealist animator Jan Svankmajer, Ellen Kotanen has visited the comics library in Copenhagen, Pauli Kallio introduces Swedish comics publisher Optimal Press, Juhani Tolvanen brings news from Angoulême, and Hannu Castrén discusses Riitta Uusilalo's art in depth. All this with reckless reviews and neat news from all over the globe."